

Anton Petrovski Bacopiatra este absolvent al Facultății de Limbi Moderne a Universității București. Profesor de limbă și literatură (rusă și română) în perioada 1963-2003. A mai publicat *Talismanul negru sau Marele secret al fericirii* (2008), *Fata din vis* (2010).

Anton Petrovski Bacopiatra, *Geanta cu cinci fermoare*
© 2011, Editura Institutul European Iași pentru prezenta ediție

INSTITUTUL EUROPEAN
Iași, str. Grigore Ghica Vodă nr. 13, 707027, C.P. 161
euroedit@hotmail.com; www.euroinst.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETROVSCHI BACOPIATRA, ANTON

Geanta cu cinci fermoare / Anton Petrovski Bacopiatra;
pref.: Petre Isachi – Iași: Institutul European, 2011

ISBN 978-973-611-740-4

I. Isachi, Petre (pref.)

821.135.1-31

Reproducerea (parțială sau totală) a prezentei cărți, fără acordul Editurii, constituie infracțiune și se pedepsește în conformitate cu Legea nr. 8/1996.

Printed in ROMANIA

ANTON PETROVSCHI BACOPIATRA

Geanta cu cinci fermoare

Prefață de Petre ISACHI

INSTITUTUL EUROPEAN
2011

Cuprins

Prefață: Fluviul Uitării (Petre Isachi) / 9

Partea întâi / 15

Partea a II-a / 141

Partea a III-a / 251

Epilog / 365

Trenul personal, față de accelerat sau rapid pentru care călătorii erau nevoiți să-și procure locuri numai de la Agenția C.F.R. cu trei-patru zile înainte, oferea unele avantaje demne de luat în seamă. Pentru simplul fapt că la casieriile din gară se puneau în vânzare, chiar înainte de plecare, mai multe bilete decât capacitatea vagoanelor, exista șansa de a găsi un loc, fie și pe coridor în picioare. Neluând în calcul coada de aproximativ o oră și jumătate, pasagerii, văzându-se cu biletele de voiaj în mâini, erau mulțumiți că efortul lor nu a fost zădarnic și că, deși puțin șifonați, vor ajunge totuși la destinație.

Unii, mai precauți, se îndreptau spre cele mai îndepărtate vagoane, adică spre cele dinspre locomotivă. Pe parcurs, susțineau ei, cea mai mare vânzoleală se va produce în vagoanele din centrul garniturii, spre care toți călătorii, în fiecare stație de pe traseu, se vor îndrepta buluc. Din acest motiv, unii considerau că în primul vagon de după locomotivă, care în realitate putea fi socotit al doilea, după containerul cu cărbune, s-ar bucura de unele mici avantaje: mai puțină înghesuială, iar cei mai norocoși ar avea posibilitatea să ocupe un loc în unul din compartimente. În schimb, odată urcați, suportau consecințele; nu mai aveau nici o altă alternativă de transfer. În față containerul și locomotiva, ambele slinoase, acoperite cu un praf negru de cărbune, iar în spate următorul vagon în care nu se mai putea transfera așa ușor. Tot în primul vagon se simțeau mai abitir zdruncinăturile, mirosul de cărbune încins și căldura emanată de aburii împăștiți aiurea care, din când în când, se depuneau chiar și pe hainele călătorilor.

Odată urcați, în situația dată, fiecare trebuia să se descurce cum se pricepea mai bine. Pe coridor, unii s-au așezat pe propriile lor valize, alții, pur și simplu, pregătiți parcă să coboare la prima stație, stăteau în picioare. Pe la mijlocul vagonului, în interiorul unui compartiment, chiar lângă ușa deschisă permanent, trei bărbați tineri și veseli, aproape total nepăsători față de preocupările celor din jur, jucau șeptic, aruncând cărțile uzate cu o precizie de fachir pe bucata de placaj ce o țineau pe genunchi, confecționată special să țină loc de masă de joc. Erau obișnuiții trenului, poate chiar ai vagonului; navetiști brevetati, în toată regula. Se cunoșteau bine între ei, iar conductorii de tren nu-i mai deranjau până la destinație. Mai erau vreo trei adolescenți ce ocupau un spațiu modest, schimbându-și din când în când greutatea corpului de pe un picior pe altul. Cu toate aceste mici neajunsuri, erau bine dispuși și discutau între ei. Probabil, erau colegi de școală sau de clasă. Alături, se afla și un tânăr care, chiar de la începutul călătoriei, cedase locul unei femei, iar acum, călătorea tot în picioare, lângă valiza lui din lemn de brad de care atârna un lacăt imens și pe care, la nevoie, ar fi putut-o întrebuița drept scaun de campanie.

Mignonă, trasă prin inel, femeia, căreia îi cedase locul, nici tânără nici bătrână, era plăcută la vedere și impunea respect.

Îmbrăcată într-un costum de sezon deschis la culoare, croit decent cu gust și rafinament, adecvat situației în care se afla, impresiona nu numai prin comportament și îmbrăcăminte, ci și prin felul sincer de a se exterioriza, prin influența pozitivă produsă asupra celor din jur. Era deci o femeie simpatcă, între treizeci și cinci și patruzeci de ani, care se mișca în largul ei lângă un bărbat de aceeași statură, îmbrăcat și el într-un

costum asortat la culoare cu al partenerii, subțirel în talie, manierat, cam de aceeași vârstă cu ea și tot atât de volubil. Cu puțin efort și puțină ingeniozitate, până la urmă, amândoi au încăput pe locul cedat.

În imaginația tânărului amabil; bărbatul era aracul, iar femeia, căreia îi cedase locul, era vița ce se sprijinea cu respect și recunoștință de protectorul sub tutela căruia se afla. Nici ea – vița și nici el – aracul, dacă i-ar fi măsurat cineva, ar fi constatat că aveau cu puțin peste un metru și jumătate înălțime și, dacă nu ar fi fost albi ca toți europenii, s-ar fi crezut că aceștia provin de undeva din Centrul Africii, unde băștinașii sunt scunzi, isteți și vioi.

Ea, cu părul puțin grizonat, cum îi stă bine unei femei respectabile, firavă și subțirică ca un toc rezervor fără cerneală în el, semăna cu eroina unui basm citit în copilărie: „Frumoasa Baldu”. Aceasta, în fața castelului, și-a așteptat iubitul cu răbdare și încredere să se întoarcă de la o noapte de vânatoare, ce a durat exact o sută de ani.

Bărbatul, care o însoțea, adică el, era aieva cu ea ca cea de a doua jumătate a aceleiași măr. Deci, el era prințul veșnic tânăr, cu elixirul la piept, întors de la acea lungă vânatoare și acum călătorea în compartiment, alături de cea care l-a așteptat atâta amar de vreme.

Văzându-i pe amândoi ocupând un singur loc, deși trecuse doi ani de când a pierdut-o definitiv pe Bela, cu imaginea ei încă vie în memorie, o idee năstrușnică îi trecu tânărului prin minte. Dacă toate ființele de sex opus s-ar contopi, soarta lor ar fi mult mai simplă. S-ar evita suferințele prin care a trecut și el personal. Decât două suflete, care să se caute reciproc suferind și una și alta, mai bine o singură persoană

Respect pentru oameni și cărți

androgină. Probabil, pe alte planete locuite, există asemenea ființe și s-ar putea să fie mult mai fericite decât noi.

Cu toate că semănau bine între ei, gemeni nu puteau fi, categoric! Doi gemeni nu stau chiar așa de apropiați unul de celălalt și nu se sorb așa de dragălaș din priviri. Precis sunt soț și soție. Împreună formează o pereche demnă de invidiat și de admirat în același timp.

Și-ar fi dorit și el o parteneră, care să-i semene și alături de care să călătorească împreună, exact ca și acești doi parteneri. Și serviciu, după toate probabilitățile, îl aveau tot prin apropiere, poate chiar, la aceeași instituție sau întreprindere; pe cât se pare, la noua fabrică de fibre sintetice. Acolo, explicau ei persoanei de vizavi, se asigură și locuințe în colonie pentru nefamiliști în barăci special amenajate, iar pentru specialiștii căsătorii garsoniere, chiar și apartamente, masă la cantina fabricii la prețuri acceptabile, precum și alte înlesniri.

Stând în picioare, pe coridor, cu spatele la compartiment, auzea numai unele frânturi din conversația lor. Probabil, or fi contabili sau economiști, gândea el, în timp ce și-i imagina socotind la două birouri alăturate, fiecare din ei cu cotivele uzate și cu câte un creion chimic cât un făcăleț după ureche.

Dar ce îl interesa pe el aceste amănunte minore, din moment ce era absolvent și avea o repartitie ministerială în buzunar? Important era faptul că, până ieri, nu a fost decât un amărât de student a cărui soartă depindea de alții, în special de părinți, însă de acum încolo va fi cineva, un mare și renumit profesor, liber și independent!... Va fi iubit de elevi și de părinții acestora, de colegii de școală și de conducerea

ei, precum și de autoritățile locale!... În momentul de față, nici trâncănitul permanent cu acel ritmic du-te-vino al pistonului cu aburi, nici șuieratul nervos cu care-și anunța apropierea de stații, de poduri, bariere sau localități și nici scrâșnetul frânelor și a număratelor manevre efectuate de-a lungul traseului, aproape că nu îl deranjau. Cu toate că și-a plătit biletul cu vârf și îndesat, adică fără nici un fel de reducere, ar călători fără probleme și într-un singur picior pe scara vagonului sau chiar și pe locomotiva soioasă, ar arunca alături de ceilalți fochiști cărbuni cu lopata pe grătarul încins din cuptorul locomotivei, numai să ajungă cu bine la destinație.

La un moment dat, îi veni în minte o imagine din timpul războiului; într-un tren ciucure de oameni mari, atât pe scări cât și pe vagoane, el călătorea, alături de mama sa, pe platforma unui vagon de marfă descoperit și se simțea mândru, fericit și ocrotit ca în sânul lui Avram. Acum la fel. Nu are nici o pretenție. E foarte mulțumit și că a rezolvat și problema cu afurisitele acelea de țigări. De foame mai rabzi, gândea el, dar dacă nu ai ce fuma e jale, ești un om vrednic de milă. Mai mare necaz nici că se poate! Te uiți la alții cum tacticos și dezinvolt scot fumul acela plăcut mirositor, atât pe gură cât și pe nări, salivezi, înghiți în sec și te minunezi singur de prostia ta! Așa că, din ultimul leu rămas, și-a cumpărat ce era mai important; nu o pâine, se înțelege, ci un pachet de țigări, ce-i drept e drept, cele mai ieftine: „Plugare” un leu „snopul” în limbaj studentesc. Merită, pentru aproape opt ore de mers în picioare!...

Precum un ceasornic elvețian marchează scurgerea timpului, indiferent de voința celui ce-l poartă la mână sau în buzunar, așa și trenul înghițea distanțele

Respect pentru oameni și cărți

independent de preocupările sau de intențiile de moment ale pasagerilor, ducând cu el, în același timp, și soarta proaspătului absolvent Costică Bidaru. Odată ce s-a văzut urcat în tren, va ajunge la destinație cu sau fără voia lui. Deocamdată, nu vor fi schimbări, deoarece până la Ploiești trenul circulă fără oprire.

E sâmbătă în zori. Mulți călători sunt obosiți. Unii au dormit în gară, alții, după tura de noapte, se întorc la casele lor. Sunt și câțiva studenți sau elevi mai mari de prin Ploiești sau de prin împrejurimile acestuia. Din experiență proprie, știa că aproape jumătate din călători, odată ajunși în prima gară, vor coborî și se vor elibera suficiente locuri. Ca să treacă timpul mai repede, până atunci, va aprinde o țigară – cel mai bun leac împotriva tristeții și a stresului, panaceu universal.

Pe coridor, la fereastră, în picioare, cu țigara aprinsă, scoțând ritmic fum prin toate orificiile nazale și bucale, se afla într-o asemenea stare că, dacă l-ar fi călcat cineva pe picior, dacă din neatenție ar fi turnat pe el apă fierbinte sau rece de la gheață, l-ar fi îmbrâncit sau chiar ar fi dat cu pumnul în el, nici nu ar fi băgat de seamă, nu ar fi reacționat și nu s-ar fi supărat. Un sentiment contradictoriu, de regret și neputință, chircit undeva în dreptul inimii, a cărei origine se pierdea în trecut, a pus stăpânire pe întreaga lui ființă. Într-adevăr, a doua zi trebuia să însoțească pe ultimul drum un fost coleg de școală și prieten din copilărie. Era totuși convins că nu numai acesta era motivul frământărilor lui lăuntrice. Mai erau și altele care nu-i veneau momentan în minte. Poate mai târziu va afla când i se vor clarifica și i se vor așeza gândurile într-o anumită ordine. Deocamdată, evident era faptul că împlinise douăzeci și șapte de ani, că avea o hârtie în buzunar care-i garanta un viitor mai mult sau

mai puțin decent, iar biletul de călătorie îi asigura drumul până acasă. Mai avea ceva: o valiză din lemn de brad cu lacăt uriaș. Ar fi vrut să arunce lacătul pe fereastră; dar dacă s-ar fi deschis, din greșeală, minunata lui valiză și ar fi ieșit la iveală conținutul, ar fi roșit până la urechi și nu ar mai fi îndrăznit să se considere drept o persoană respectabilă și puțin enigmatică. Nu, această plăcere o va lăsa pentru acasă, în familie, acolo unde, vorba proverbului, se spală rufele de acest fel.

*
* *

Precum stâlpii de telegraf se perindau ritmic prin ferestrele deschise ale vagonului, lăsând în urmă nostalgia peisajului trecut, tot așa gândurile îi aduceau în fața ochilor, într-o succesiune haotică, amintiri și imagini din diferite etape ale existenței sale anterioare, mai mult sau mai puțin semnificative. Acestea își făceau apariția pentru o fracțiune de secundă, se amestecau între ele și se fugăreau unele pe altele, ca într-un film de desene animate cu Tom și Jerry, după care se pierdeau în neant, ca și cum nu ar fi existat. Se vedea, printre altele, în brațele ocrotitoare ale mamei în momentul cutremurului care a precedat intrarea țării în cel de-al Doilea Război Mondial. Cutremurul era un semn prevestitor, dat de Dumnezeu, pentru a-i avertiza pe muritori că vor urma vremuri grele. Își aminti de nucul uriaș din spatele casei, care-și mișca crengile într-un ritm alert, ca și cum ar fi fost lovite de un vânt foarte puternic, stârnit pe neașteptate, în timp ce coșul înalt, din cărămidă zdrențuită de intemperii, se disloca aruncând părțile desprinse pe creasta acoperișului și

de acolo jos pe pământ. Părinții, frații mai mari, surorile și vecinii, precum și alți trecători speriați de eveniment, vorbeau mai tare și mai precipitat ca de obicei, își făceau cruce și se rugau privind spre cer, ceea ce nuanța cu un șarm specific ineditul spectacol, făcându-l încântător și chiar plăcut. Surpriza era și mai mare când, după cutremur, părinții au deschis larg ușile. Subiect de pictură naivă. Patul, plita, dulapurile, masa cu tot cu farfurii, toate înecate în moloz și praf ca după bombardament.

Ca într-un film mut, i se mai perindau prin față imagini rămase nealterate în memoria sa, unele chiar din fragedă copilărie, altele din timpul vieții de elev, din perioada celor doi ani de serviciu la o mare întreprindere comercială sau din timpul efectuării stagiului militar egal cu șapte sute treizeci și una de zile.

Din nenumăratele evenimente trăite în această etapă a vieții sale, îi veni mai clar în minte unul, nu senzațional, dar semnificativ; petrecut cu puțin timp înainte de eliberare, care i-a dat de gândit și la care va reflecta, probabil, și în viitor, când va fi cazul.

Întregul regiment de artilerie, în care își satisfacea stagiul, se pregătea în ultimele luni pentru un eveniment deosebit. Era vorba de câteva sute de militari în termen, plus ofițerii, subofițerii, reangajații, chiar și câțiva civili, care la un loc formau și ei o cifră destul de mare, precum și unii colaboratori externi, lucrau cu sârguință de la cinci dimineața până la orele douăzeci și trei și după, pentru ca totul să fie perfect și totul să funcționeze șnur, peste tot să fie curățenie ireproșabilă, ca la verificarea finală regimentul să primească un calificativ favorabil. La orele de instrucție, curgeau șiroaie de pe fruntea fiecărui militar, conform unui slogan inventat de strămoși, perpetuat și perfec-

ționat de căprari de-a lungul timpului, conform căruia, răcanul nu are nici un drept. El trebuie numai să execute, fără să crâcnească, tot ce i se ordonă. De la cei mai tineri recruți, subofițeri și ofițeri, la comandantul de regiment; toți acționau sub tensiune și, la orice nereușită, aruncau vina unii asupra altora. În acest timp s-au renovat spălătoarele și grupurile sanitare, s-au dat cu var uriașele dormitoare în care își trăgeau suflul noaptea, pe paturi suprapuse, câte cincizeci, șazeci și chiar mai mulți militari simultan. În dreptul capului, în partea de jos, de-a lungul fiecărui perete, exista câte o leasă din beton, ce amintea fiecărui militar de vremurile de odinioară când cavaleria era încă baza armatei, și de cabalinele, acum transformate în salam, ce-și serveau nutrețul din ele. S-a făcut și o deratizare generală pentru a stârpi șobolanii ce se lăfăiau în voie în cămărilor și magaziile cu alimente și care, de multe ori, își găseau sfârșitul înecați în butoaiile cu murături, iar alții, mai îndrăzneți, nimereau și în castroanele majorilor. Militarii în termen erau pudrați cu DDT de la probab în jos până la tălpi și în sus până la creștet, la fiecare două săptămâni. Prin curtea regimentului, vreun naiv putea să caute mult și bine și tot nu ar fi găsit nici cel mai mic gunoi, nici măcar un simplu băț de chibrit aruncat din întâmplare. La revista de front, care se desfășura cu mare solemnitate în fiecare dimineață la ora opt fix, ampaniați de cunoscuta fanfară a regimentului și care defila ultima, nimeni nu avea voie să lipsească, nimeni nu avea voie să greșească. Militarii de rând plăteau cea mai mică greșeală cu cea mai simplă pedeapsă: planton schimbul doi, schimb de onoare, pentru că aveau posibilitatea să doarmă în rate, iar în timpul plantonului erau trimiși la șmotru la Statul Major, la bucătărie la curățat ceapă sau, în cel

Respect pentru oameni și cărți

mai fericit caz, la curățat cartofi pentru a doua zi. Toți militarii, chiar și cei analfabeți, ofițerii și subofițerii trebuiau să aibă conștientate la zi temele de la învățământul politic cu bibliografia corespunzătoare, date obligatoriu cu ocazia cursurilor ce se țineau cu sfințenie din două în două zile, câte două ore. Regula era clară. Ce învățau ofițerii azi, trebuiau să transmită la trupă mâine.

La fiecare două seri, Bidaru conspecta temele respective cu bibliografia recomandată și pentru comandantul său direct, căpitanul Bostan Gheorghe. În caz de control, să nu aibă probleme cu superiorii. Căpitanul avea și el necazurile lui, avea și el familie și, ca atare, aceste conspecte i-ar fi răpit din prețiosul său timp liber. Mai băntuia printre ofițeri și un alt motiv, mult mai sensibil când era vorba de condei. Până și locțiitorul politic, care în fapt avea puterea supremă de decizie în regiment, era și el agitat și emoționat, probabil, din aceeași cauză.

Unii mai curajoși își luau inima în dinți și, pe șoptite, răspândeau zvonul că acesta ar fi absolvit „Academia Militară la Leningrad” numai cu șapte clase elementare, fără a avea școala medie terminată. Era greu de crezut așa ceva. Într-o zi Bidaru s-a convins când, într-un muzeu al armatei dintr-o localitate învecinată, a citit din întâmplare, împreună cu alți camarazi, impresiile acestuia scrise cu litere aproape de tipar: treizeci și ceva de cuvinte cu treizeci și ceva de greșeli. Acest lucru, pe atunci, constituia un secret militar și, ca orice secret, care ar fi pus în pericol soarta patriei, divulgarea sau scoaterea lui la suprafață l-ar fi costat enorm pe îndrăzneț.

În regiment cu Bidaru își făcea datoria față de țară și un fost coleg, Spânu Neculai. De fapt ei au fost

colegi de clasă numai în primul an de liceu. Datorită situației foarte slabe la toate disciplinele școlare, Spânu Neculai nu a promovat clasa. S-a retras definitiv din școală și s-a întors în comuna natală unde locuia împreună cu părinții. De atunci nu l-a mai întâlnit și nu a mai auzit nimic despre el. Acum, în regiment, își făcea mereu de lucru pe lângă niște ofițeri, cărora le ciugulea câte ceva din palmă. Din fericire, acest Spânu Neculai făcea parte din alt pluton, alt divizion și avea o cu totul altă specialitate militară.

De câte ori, întâmplător sau intenționat, îi ieșea în cale, rămânea cu o senzație neplăcută, în special datorită ochilor care-l trădau. Aceștia, nu numai că nu se bucurau de succesele altora, ci din contra exprimau o jiretenie înăscută și un fel de amenințare, care, în cuvinte, s-ar traduce în felul următor: „Te-oi prinde odată pe picior greșit!...”. Tocmai din acest motiv, discuția cu el trebuia să fie cât mai scurtă și superficială, pentru a nu-i da posibilitatea să interpreteze după bunul său plac și să transmită unde știa el, orice afirmație făcută chiar și întâmplător. Când se aflau față în față, Bidaru avea impresia că stă de vorbă cu Uriah în persoană, iar după ce dădea mâna cu el, îl obseda aceeași senzație neplăcută, că trebuie să se spele pe palmă. Din fericire îl întâlnea rar și numai întâmplător.

Caporalul Bidaru făcea parte din „Plutonul Comandă Regiment” pe post de radiotelegrafist sau morsist, cum i se mai spunea. Avea în dotare o stație RHM cu carcasă metalică, cu lot alimentară separat, cântărind împreună peste douăzeci de kilograme. Stația, cu o rază de acțiune sigură sub zece kilometri, era deservită de trei militari: unul, Șomoy Ferdinand ducea în spate ca pe o raniță stația propriu-zisă, altul,